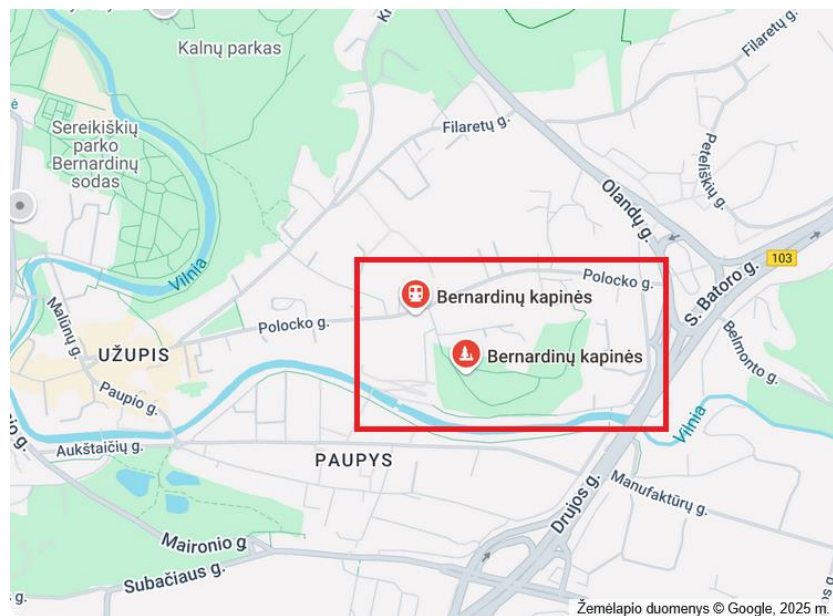


Pamoka vyksta senosiose Vilniaus Bernardinų kapinėse, Žvirgždyno g. 3, Vilnius

<https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q=bernardin%C5%B3+kapin%C4%97s>



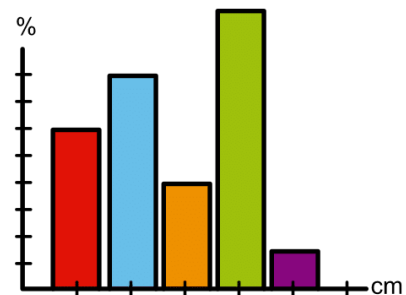
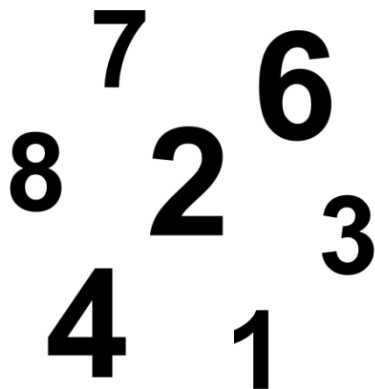
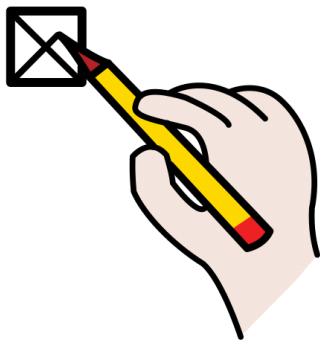
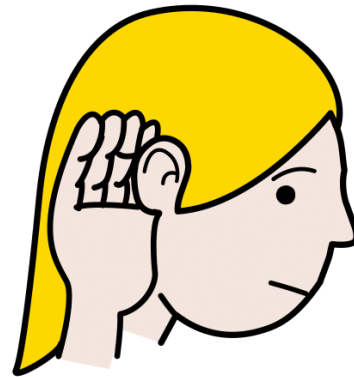
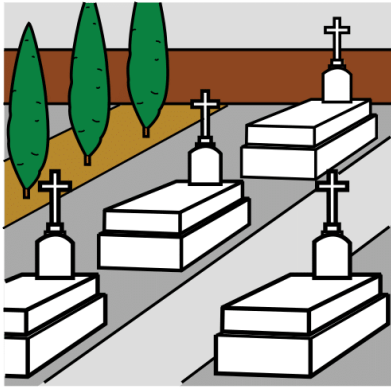
Mokytojas pristato mokiniams pamokos temą, tikslus, uždavinius ir ko išmoks pamokos neįprastoje vietoje metu. Mokytojas supažindina, kaip įvertins mokinius.

P.s. Pamoka tinka visiems metų laikams, bet rekomenduojama ankstyvą pavasarį. Bernardinų kapinės ypatingai gražios būna kovo pabaigoje – iki balandžio vidurio, kai žydi scylės – mažos smulkios mėlynos gėlytės.



Nuotraukos: autorės

Pamokos struktūra



Mokytojas klausia mokinių, kokioje Vilniaus vietoje jie dabar esantys? Koks tai Vilniaus mikrorajonas? Kokia upė teka šalia? Tikėtini atsakymai: Užupis, Bernardinų kapinės, upė Vilnelė. Šios dienos pamokoje, neįprastoje vietoje, mes susipažinsime su senųjų Vilniaus Bernardinų kapinių istorija. Rinksime duomenis, t.y. užrašysime, kokio amžiaus kapaviečių yra išlikę ir, remdamiesi užrašytais duomenimis, sudarysime diagramą. Taip galėsime nustatyti, kokio amžiaus kapaviečių Vilniaus Bernardinų kapinėse yra išlikę daugiausiai.

Mokytojas kviečia mokinius apžiūrėti Bernardinų kapines, patyrinėti kapaviečių paminklus, užrašus. Mokytojas pasakoja mokiniams senųjų Vilniaus Bernardinų kapinių istoriją. Kviečia mokinius atkreipti dėmesį į užrašus ant kapaviečių paminklų. Kokie matai užrašyti? Koks tai amžius?

Medžiaga pasakojimui

Bernardinų kapinės – antrosios pagal senumą Vilniaus kapinės. Vilniaus Bernardinų kapinės išsidėsčiusios ant stataus Vilnelės dešiniojo kranto, Vilniaus Užupyje, už Žvirgždyno gatvės. Kapinės tankiai apaugusios medžiais. Bernardinų kapinės reprezentuoja Vilniaus istoriją ir kultūrą. Senosios Bernardinų kapinės veikė dar XV–XVIII a. tarp Bernardinų, Šv. Onos ir Šv. Arkangelo Mykolo bažnyčių. XIX a. pradžioje Vilniuje, kaip ir kituose Europos miestuose, senosios miesto kapinės buvo uždaromos. Uždarytos ir Bernardinų kapinės.

Oficialiai kapinės įsteigtos Bernardinų vienuolyno prašymu 1810 metais. Vilniaus valdžia naujoms kapinėms išskyrė 2,6 ha žemės sklypą prie Stepono Batoro kelio ir Žvyro kalno. 1810 m. spalio 2 d. pradėta laidoti. Netrukus 1810–1812 m. pastatyti du kolumbariumai, į kurių nišas talpindavo karstus ir juos užmūrydavo. 1812 m. kapinės aptvertos mūrine tvora su dvišlaičiu raudonų čerpių stogeliu, pastatyti klasicistiniai vartai. Prie vartų yra varpinė su trimis varpais. XIX amžiuje varpai skambėjo, žmogų laidojant. Pastatytas ir nedidelis sargo namelis. 1825 m. iš labdaringų miestiečių lėšų tarp kolumbariumų pradėta statyti dešimties langų dviejų aukštų koplyčia, jos požemyje įrengta kriptą.

1850 m. vienuoliai bernardinai siekė praplėsti kapines. Dabartinį vaizdą Bernardinų kapinės įgijo 1861 metais. Miesto valdžia išskyrė papildomą sklypą. Jis buvo pašventintas 1861 m. spalio 21 d., to atminimui pastatytas medinis kryžius. Paaiškėjo, jog trys vilniečiai turi namus ant Žvyro kalno. Jie surašė skundus miesto valdžiai. Buvo įsakyta naująją žemės sklypą iš kapinių atimti, tačiau kapines ginti ėmėsi daug įtakingų parapijiečių bajorų, aukštų valdininkų ir buvo

parašytas prašymas carui Aleksandru II. Netrukus naujas kapinių plotas buvo įteisintas. Kapinės puošė trys giminių koplytėlės, daugybė paminklų, su meistrų inicialais. Pagrindinis takas buvo išgrįstas akmenimis.

1863 m. sukilimo metu caro žandarmerijos pareigūnai kratė ir Bernardinų kapines. Kapinėse buvo rasta paslėptos draudžiamos sukilėlių literatūros, ginklų. 1864 m. caro valdžia uždarė Bernardinų vienuolyną, tačiau kapinės veikė ir toliau. XIX amžiaus pabaigoje buvo pradėta pirmųjų paminklų restauracija, tačiau blogai degtų plytų kolumbariumai jau buvo apirę. Nemažai rūpesčių kapinėms kėlė Vilnelės potvyniai.

1939–1945 metais buvo surašyti Bernardinų kapinių antkapiniai paminklai, parengtas Vilniaus kapinių aprašas ir išleistas veikalas „Vilniaus kapinės“, kuris saugomas nacionalinėje bibliotekoje Vroclave.

Vienas gražiausių Bernardinų kapinių paminklų – „Ramybės angelas“, angelo skulptūra ant Mareničių šeimos kapo. Šią skulptūrą 1906 m. sukūrė varšuvietis skulptorius R.B.Lubanovskis.



https://lt.wikipedia.org/wiki/Bernardin%C5%B3_kapin%C4%97s#/media/Vaizdas:Maren%C4%8Di%C5%B3_%C5%A1eimos_antkapis_2.jpg

Bernardinų kapinėse nuo 1810 m. rudens iki metų pabaigos buvo palaidota 32 vilniečiai. Per ketverius metus iki 1814 m. Bernardinų bažnyčios mirčių metrikinėse knygose suregistruoti

1042 vilniečiai. Per visą laikotarpį Bernardinų kapinėse gali būti palaidota ne mažiau kaip 30 tūkstančių žmonių.

Bernardinų kapinėse palaidota daug žymių mokslininkų, kunigų, meno, kultūros veikėjų, 1831 m. ir 1863 m. sukilimų dalyvių, inžinierių, mokytojų, gydytojų, Vilniaus universiteto profesorių, istorikų, archeologų, kolekcionierių.

XX a. antroje pusėje kapinės buvo apleistos. Po 1945 m. nugriauti kolumbariumai, palaikiai užkasti koplyčios duobėse koplyčios. Į metalo laužą buvo vežamos kapų aptvėrimų metalinės tvorelės, sunaikinta daug kryžių. Nuo 1967 metų kapinėse beveik nebelaidojama. Kapinės tapo neveikiančios, bet lankytojams atviros. Kai buvo nustota laidoti, kapinės natūraliai užsikonservavo. Atsirado daug neprižiūrimų, bevardžių kapų ar kapaviečių. Kapinių apsauga pradėjo keistis 1988 metais, kai buvo patvirtintas Vilniaus miesto senųjų kapinių tvarkymo planas 1988–1990 metams. Apie 1988 m. leista laidoti į šeimos kapus, kapinės gavo riboto laidojimo kapinių statusą.

Bernardinų kapinių takų tinklas iki šių dienų liko tas pats, tebestovi nepakitęs kapinių sargo namelis, centrinė kapinių koplyčia, kapinių pašventinimo koplytėlė, kuri žymi ir pirmojo palaidojimo vietą, kapinių tvoroje įspausti koplyčios kolumbariumai. Kapinių teritorijoje daug antkapinių paminklų, pastatytų iš plytų, apsamanoję lauko akmenys, kuriais išsiskiria Vilniaus kapinės, yra obeliskų, skulptūrų, kryžių.

1991 m. prasidėjo koplyčios stogo avarinės būklės likvidavimo darbai. Po kelių metų akmenimis buvo išgrįstas pagrindinis takas iki koplyčios. 1999 m. Vilniaus miesto savivaldybės lėšomis rekonstruotas kolumbariumas. 2002–2008 m. Kultūros vertybių apsaugos departamento lėšomis restauruota 10 antkapinių paminklų. Nuo 2005 metų Bernardinų kapinių kompleksas buvo įrašytas į valstybės saugomų Kultūros vertybių registrą.

Tikrasis kapinių atgaivinimas prasidėjo 2005 m., kai buvo parengta kapinių gelbėjimo programa. Lenkijos prezidentas Aleksandras Kvasnevskis ir Lietuvos prezidentas Valdas Adamkus Bernardinų kapinėse atidengė lentą su įrašu, kad jie įsipareigoja globoti kapinių restauraciją. 2006 m. buvo sudaryta Bernardinų kapinių tvarkybos ir pažinimo sklaidos programa, sudarytas restauruotinių antkapių sąrašas.

Informacija:

https://lt.wikipedia.org/wiki/Bernardin%C5%B3_kapin%C4%97s

Simboliai/piktogramos pagal <https://arasaac.org/>

Tekstas skaitymui mokiniams

Bernardinų kapinės

Bernardinų kapinės – antrosios pagal senumą Vilniaus kapinės. Vilniaus Bernardinų kapinės išsidėsčiusios ant stataus **Vilnelės kranto, Vilniaus Užupyje**, už Žvirgždyno gatvės. Senosios Bernardinų kapinės veikė dar XV–XVIII a. tarp Bernardinų, Šv. Onos ir Šv. Arkangelo Mykolo bažnyčių.

Oficialiai kapinės įsteigtos 1810 metais. Vilniaus valdžia naujoms kapinėms išskyrė 2,6 ha žemės sklypą prie Stepono Batoro kelio ir Žvyro kalno. 1810 m. spalio 2 d. pradėta laidoti. Pastatyti du kolumbariumai, į nišas talpindavo karstus ir užmūrydavo. **Kapinės aptvertos mūrine tvora su dvišlaičiu raudonų čerpių stogeliu, pastatyti klasicistiniai vartai. Prie vartų yra varpinė su trimis varpais. Pastatytas ir nedidelis sargo namelis.** 1825 m. iš labdarinių miestiečių lėšų tarp kolumbariumų pradėta statyti dešimties langų dviejų aukštų koplyčia, jos požemyje įrengta kriptą.

Dabartinį vaizdą Bernardinų kapinės įgijo 1861 metais. Miesto valdžia išskyrė papildomą sklypą. Jis buvo pašventintas 1861 m. spalio 21 d., to atminimui pastatytas medinis kryžius.

1863 m. sukilimo metu caro pareigūnų kratos metu **kapinėse buvo rasta paslėptos draudžiamos literatūros, ginklų. Caro valdžia uždarė Bernardinų vienuolyną, tačiau kapinės veikė ir toliau.** XIX amžiaus pabaigoje buvo pradėta pirmųjų paminklų restauracija, tačiau blogai degtų plytų kolumbariumai jau buvo apirę. Nemažai rūpesčių kapinėms kėlė Vilnelės potvyniai.

1939–1945 metais buvo surašyti Bernardinų kapinių antkapiniai paminklai, parengtas **Vilniaus kapinių aprašas** ir išleistas veikalas „Vilniaus kapinės“, kuris saugomas nacionalinėje bibliotekoje Vroclave.

Vienas gražiausių Bernardinų kapinių paminklų – „**Ramybės angelas**“, angelo skulptūra ant Mareniečių šeimos kapo.

Bernardinų kapinėse per visą laikotarpį gali būti palaidota ne mažiau kaip 30 tūkstančių žmonių. **Bernardinų kapinėse palaidota daug žymių mokslininkų, kunigų, meno, kultūros veikėjų, inžinierių, mokytojų, gydytojų, Vilniaus universiteto profesorių, istorikų.**

20 a. antroje pusėje kapinės buvo apleistos. Nugriauti kolumbariumai, palaikai užkasti koplyčios duobėse. Į metalo laužą buvo vežamos kapų aptvėrimų metalinės tvorelės, sunaikinta daug kryžių. Nuo 1967 metų kapinėse beveik nebelaidojama. Atsirado daug neprižiūrimų,

bevardžių kapų ar kapaviečių. Kapinių apsauga pradėjo keistis 1988 metais, kai buvo patvirtintas Vilniaus miesto senųjų kapinių tvarkymo planas. Apie 1988 m. **leista laidoti į šeimos kapus**, kapinės gavo riboto laidojimo kapinių statusą.

Iki šių dienų išliko toks pats kapinių takų tinklas, tebestovi kapinių sargo namelis, centrinė kapinių koplyčia, kapinių pašventinimo koplytėlė, kapinių tvoroje koplyčios kolumbariumai. **Kapinių teritorijoje daug antkapinių paminklų iš plytų, apsamanoję lauko akmenys, kuriais išsiskiria Vilniaus kapinės.**

2002–2008 m. Kultūros vertybių apsaugos departamento lėšomis restauruota 10 antkapinių paminklų. Nuo 2005 metų Bernardinų kapinių kompleksas buvo įrašytas **į valstybės saugomų Kultūros vertybių registrą.**

Tikrasis kapinių atgaivinimas prasidėjo 2005 m., kai buvo parengta kapinių gelbėjimo programa. **Lenkijos prezidentas Aleksandras Kvasneviskis ir Lietuvos prezidentas Valdas Adamkus** Bernardinų kapinėse atidengė lentą su įrašu, kad jie įsipareigoja globoti kapinių restauraciją.

P.s. Rekomenduojama, skaitant informaciją mokiniams, pajuodintas vietas pabrėžti, siek tiek pakeisti skaitymo tempą, kad mokiniai atkreiptų dėmesį ir lengviau surastų atsakymus. Prieš skaitant, galima informuoti mokinius, kad skaitant tekstą, teisingi atsakymai bus paryškinti balso intonacija.

Prieš mokiniams pradedant rinkti duomenis, parodomi paminklų užrašų pavyzdžiai. Paanalizuojama metai, amžius, amžiaus pusė (I ar II). Taip pat parodomas duomenų rinkimo pavyzdys. Paaiškinama mokiniams, ką jie turi rasti ir kaip rastus duomenis surašyti į lentelę. Parodomas surinktų duomenų atvaizdavimo diagrama pavyzdys. Paaiškinama, kaip mokiniai turės surinktus duomenis atvaizduoti diagramoje.

Mokiniai pristato rezultatus. Įvardija kokio amžiaus ir kokios pusės kapaviečių jų grupelė surado daugiausiai. Remdamiesi visų grupelių rezultatais, kartu su mokytoja analizuoja ir palygina rezultatus.

Mokiniai įsivertina save.

Likusį pamokos laiką galima skirti pasivaikščiavimui Bernardinų kapinėse.

Bernardinų kapaviečių užrašų pavyzdžiai



Duomenų rinkimas

Pavyzdys

1.	2.
 FRANCISZKA FJORENTYNEGO urodzonego w 1759 r. Stycznia d. 2 zmarłego w 1813 r. Stycznia d. 7 Wdzięczności czułych dzieci zakośnuce pamiętka.	 S. P. Chorobaczewski Urodz. 23 Stycznia 1821 Um. 12 Maja 1875

Pildant duomenų lentelę rašyti reikia mirties metus (pabraukta).

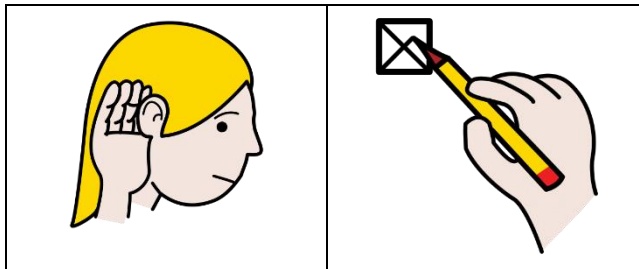
Eilės numeris	Metai	Amžius	
		Amžiaus I pusė	Amžiaus II pusė
1.	1813 m.	19 a. I pusė	
2.	1875 m.		19 a. II pusė

Duomenų atvaizdavimas diagrama

Pavyzdys

Skaičius ↓									
18									
17									
16									
15									
14									
13									
12									
11									
10									
9									
8									
7									
6									
5									
4									
3									
2									
1									
Amžius →	18 a. I p.		18 a. II p.		19 a. I p.		19 a. II p.		20 a. I p.

Darbą atliko



Klausykis mokytojo skaitomos informacijos ir atsakyk į klausimus.

1. Kokioje Vilniaus vietoje yra Bernardinų kapinės?

- ☐ Žirmūnuose, prie Neries upės
- ☐ Užupyje, prie Vilnelės kranto

2. Kokiais metais oficialiai pradėjo veikti Bernardinų kapinės?

- ☐ 1810 m.
- ☐ 1820 m.
- ☐ 1910 m.

3. Kuris teiginys teisingas?

- ☐ Kapinėse pastatyti du kolumbariumai, kapinės aptvertos mūrine tvora su raudonų čerpių stogeliu, pastatyti vartai. Prie vartų yra varpinė su trimis varpais. Pastatytas ir nedidelis sargo namelis.
- ☐ Kapinės aptvertos metaline tvora, pastatyti vartai. Kapinių viduryje yra varpinė. Pastatytas labai didelis sargo namelis.

4. Kokiais metais kapinės įgavo dabartinį vaizdą?

- ☐ 1812 m.
- ☐ 1861 m.

☐ 1840 m.

5. Kas buvo rasta 1863 m. sukilimo metu caro pareigūnų kratos metu?

☐ paslėptos draudžiamos literatūros ir ginklų

☐ senų drabužių ir batų

☐ niekam nereikalingų knygų ir laikraščių

6. Ar teisingas teiginys: „Caro valdžia uždarė Bernardinų vienuolyną, tačiau kapinės veikė ir toliau“?

☐ Taip

☐ Ne

7. Kaip vadinosi dokumentas, kuriame buvo surašyti Bernardinų antkapiniai paminklai?

☐ Vilniaus kapinių aprašas

☐ Bernardinų kapinių aprašas

☐ Kapinių surašymas

8. Kaip vadinasi gražiausia Bernardinų kapinių skulptūra?

☐ Ramybės angelas

☐ Užupio angelas

☐ Bernardinų angelas

9. Kas palaidoti Bernardinų kapinėse?

☐ Bernardinų vienuoliai

☐ Tik kunigai

☐ Mokslininkai, kunigai, meno, kultūros veikėjai, inžinieriai, mokytojai, gydytojai, Vilniaus universiteto profesoriai, istorikai

10. Koku laikotarpiu buvo apleistos Bernardinų kapinės?

- ☐ 20 amžiaus antroje pusėje
- ☐ Tarpukariu
- ☐ 19 amžiaus pabaigoje

11. Ar šiuo metu leidžiama laidoti į šeimos kapus?

- ☐ Taip
- ☐ Ne

12. Kuo išsiskiria Vilniaus kapinės?

- ☐ daug antkapinių paminklų iš plytų, apsamanoję lauko akmenys
- ☐ daug koplyčių
- ☐ daug metalinių tvorų

13. Į kokį sąrašą 2005 metais buvo įrašytos Bernardinų kapinės?

- ☐ Į valstybės saugomų Kultūros vertybių registrą
- ☐ Į nykstančių objektų registrą

14. Kokie prezidentai įsipareigojo globoti Bernardinų kapinių restauraciją?

- ☐ Lenkijos prezidentas Aleksandras Kvasnevskis ir Lietuvos prezidentas Valdas Adamkus
- ☐ Lietuvos prezidentas Valdas Adamkus
- ☐ Lietuvos prezidentas Gitanas Nausėda

Duomenų rinkimas

Eilės numeris	Metai	Amžius	
		Amžiaus I pusė	Amžiaus II pusė
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			
9.			
10.			
11.			
12.			
13.			
14.			
15.			
16.			
17.			
18.			
19.			
20.			
21.			
22.			
23.			
24.			
25.			
26.			
27.			
28.			
29.			
30.			

Surinktų duomenų atvaizdavimas diagrama

Skaičius ↓														
20														
19														
18														
17														
16														
15														
14														
13														
12														
11														
10														
9														
8														
7														
6														
5														
4														
3														
2														
1														
Amžius →	18 a. I p.	18a. II p.	19 a. I p.	19 a. II p.	20a. I p.	20 a. II p.	21a. I p.							

Įsivertinimas

